

ÜLÉSI JEGYZŐKÖNYVEK.

SITZUNGSBERICHTE.

Az orvosi szakosztály ülései 1912-ben.

Első ülés 1912. február hó 7-én, ünnepélyes
gyászülés.

I. T á r g y Emlékbeszéd dr. Schmid Hugó, kir. tanácsos és kórh. főorvosnak f. évi január hó 25-én történt elhunytá alkalmából. Tartotta: dr. Dobrovits Mátyás, kir. tanácsos, kórházi főorvos.

II. Emlékbeszéd dr. Weisz Miksa tagtársunk elhunytá alkalmából. Tartotta dr. Mayer, áll. kórh. orvos.

Elnök: dr. Mergl Ödön. Jegyző: dr. Hardtmuth Károly.

Elnök megnyitván a sűrűn látogatott gyűlést, a mult ülés jegyzőkönyvét felolvasottnak tekinteni kéri és indítványozza, hogy dr. Velits Dezsőnek, ezen mult ülésben előadott, nagyterjedelmű ismertetése az orvosi ismétlő kurzusokról »in extenso« az egyleti évkönyvbe felvétellessék.

Szomorú kötelelességet teljesít elnök akkor, midőn dr. Schmid Hugó kir. tanácsos és áll. kórh. főorvosnak, orvosi rendünk, egyesületünk, az áll. kórh. büszkeségének halálát hivatalosan utólag bejelenti.

A kegyelet adóját nem annyira az elnök, mint inkább dr. Dobrovits Mátyás főorvos fogja az elhunyttal szemben le-
rónni, miért is elnök felkéri az előadó urat emlékbeszédjének megtartására.

I. Dr. Dobrovits Mátyás kir. tanácsos, főorvos megtartja klasszikusnak nevezhető beszédét, melyet a nagyszámu hallgatóság megindulással, általános, mély részvétellel hallgat végig.

Elnök indítványozza, hogy drága halottunk emlékének hű megőrzése végett e tartalmas, gyönyörű beszéd évkönyvünkben teljes terjedelmében jelenjen meg és hogy gyászunknak fel-

állással adjunk kifejezést. Dr. Pantocsek József, áll. kórházi igazgató ez indítványt következőleg toldja meg:

„Mély szeretetünk és látható ragaszkodásunk jeléül mi orvosok indítsunk meg szélesebbkörű mozgalmat és adakozást a társadalom bevonása által azon célból, hogy az elhunyt emlékéhez mért, méltó siremlék felállítható vagy esetleg egy a dr. Schmid főorvos nevéhez fűződő alapítvány szervezhető legyen.“

A gyűjtés kivitele tekintetében dr. Schwarcz Andor egy szűkebbkörű bizottság megalakítását javasolja, mely egyúttal a siremlék felállításával is megbiztassák.

E bizottság tagjaiul megválasztottak

1. Dr. Pantocsek József, kórházi igazgató, elnök.

2. Dr. Hauer Ernő, Ferencz József gyermekkórház igazgató, pénztáros.

3. Dr. Schwarcz Andor, gyermekkórházi főorvos, titkár.

II. Dr. Mayer, kórházi alorvos megtartja emlékbeszédét dr. Weisz Miksa kollegánk elhunytá alkalmából; a szép beszédért elnök köszönetét fejezi ki. Általános felállás a gyász jeléül.

Ezzel az ülés végződik.

Második ülés 1912. március hó 30-án.

Elnök: dr. Pávai Vajna Gábor. Jegyző: dr. Limbacher Rezső.

Elnök megnyitván az ülést, üdvözli az előadót s kiemeli tárgyának fontosságát és aktualitását. Erre dr. Komáromi kir. tan., karlsbadi fürdőorvos megtartja nagy érdeklődéssel hallgatott és figyelemmel kísért tartalmas előadását „a radium belgyógyászati alkalmazásáról“.

A terjedelmes és számos adattal támogatott tudományos értekezés egész terjedelemben nyomtatásban is megjelenvén, különnyomat alakjában jegyzőkönyvünkhöz fog mellékelteni.

Elnök megköszömvén az előadó fáradozását, az ülést bezárja.

Harmadik ülés 1912. június hó 19-én.

Elnök: dr. Dobrovits Máttyás, kir. tan. Jegyző: dr. Hardtmuth Károly.

T á r g y: A „dr. Schmid Hugó emlékbizottság“ beszámolója illetve indítványa a siremlék elkészítésére és elhelyezésére vonatkozólag.

Elnök üdvözli a szép számmal megjelent tagokat és örömmel jelenti, hogy a „dr. Schmid Hugó“-féle háromtagu emlékbizottság gyűjtő és előkészítő munkálatai oly fényes sikerrel haladtak előre, mely a szobor- és alapítványi bizottságnak eddigi működésére vonatkozólag beszámító jelentést tesz szükségessé. Felkéri ennél fogva dr. Schwarcz Andort, a bizottság jegyzőjét, hogy e tárgyra vonatkozó jelentését szíveskedjék előadni. Dr. Schwarcz Andor, bizottsági jegyző egész terjedelmében felolvassa tartalmas, nagy ügybuzgalommal, odaadással és lelkesedéssel megírt, szakszerű jelentését, melyben az eddigi háromtagú, szűkebbkörű, előkészítő bizottság abbéli óhajának ad kifejezést, hogy az ügy fontosságánál fogva egészítettessék ki ezen bizottság részint hozzáértő kollegák, részint műértő szakemberek bevonása révén: kilenctagú emlékbizottsággá, melynek hatásköre kiterjedjen az emlékszobor felállításával kapcsolatos minden ténykedésre.

* * *

„Midőn f. évi február elején az orvosi szakosztály ülésén megtétetett az indítvány, hogy dr. Schmid Hugó emlékét megörökítendő nagyobb szabású gyűjtést indítsunk, sokan a tisztelt kartársak közül s nem tagadjuk e kis bizottság is, bár nagy hálaérzettel és nem csekélyebb lelkesedéssel állott a felvetett eszme szolgálatába, nem kis skepzissel nézett annak megvalósítása elé. Hiszen a magyar társadalom eddig alig mutatta példáját, hogy hálás tud lenni azok iránt, kik igaz humanitással, lelket-testet megőrlő munkássággal szolgálták a magyar tudományt és magyar társadalmat. Hittünk azonban az elhunyt ideális alakját körülölelő, őszinte kartársi szeretetben és ragaszkodásban, hittünk a meggyógyított ezrek soha el nem muló halájában és kegyeletében: nagy körültekintéssel eljuttattuk szerény, hívó szavunkat minden orvoshoz, minden egyénhez és társasághoz, a kikiről csak sejthettük, hogy akár a jelenben, akár a távol multban az elhunyttal érintkezett — tanítványa

vagy betegje volt. A csoda megtörtént: a tények impozánsan rácáfoltak tévedésünkre.

Alig teltek el napok a gyűjtőívek szétküldése után, nagy örömmel tapasztalhattuk, hogy nemcsak városunkban, de mondhatnám az egész országban, különösen annak orvostársadalmában, nagy megértésre, lelkes visszhangra lertünk. Úgy egyesek, mint társulatok, a helyi sajtó, valamint az orvosi lapok, nagy szeretettel karolták fel az ügyet, a gyűjtés teljes intenzitással megindult, s mint a pénztáros úr jelentéséből látni fogjuk, alig pár hét alatt ezeket eredményezett.

Midőn ez öröndetes eredményt regisztráljuk, távol áll tőlünk ezt a bizottság szerény munkájának betudni, hanem első sorban magának az elhunytak érdemeiben találjuk a siker indokát, de nagyrészt a kartársak buzgóságában, Schmid Hugó iránti szeretetében, mellyel segítségünkre voltak. Fogadják addig is, míg ez a nagy nyilvánosság előtt megtörténhetik — e helyen és ez alkalommal mély hálánk és köszönetünk nyilvánítását!

Beszámolva így a gyűjtés eddigi fázisairól, legyen szabad a továbbiakra vonatkozólag következő előterjesztést tennünk Bizonyára az orvosegyesület intentiója szerint jártunk el, midőn két pozsonyi szobrászt felszólítottunk, készítsenek minden kötelezettség nélkül pályaterveket Schmid Hugó dr. sirjára, a magunk részéről azon feltételt kötve ki, hogy a teljes kivitel összege nem haladhatja meg az eddig gyűjtött összeg felét, körülbelül 5000 koronát. Rigele és Kühmayer szobrászok küldötték be az itt felállított vázlatokat, a melyekre nézve egyúttal indítványozzuk: egészítse ki az egyesület a jelenlegi háromtagú előkészítő bizottságot kilenc tagra, mely bizottság aztán a végleges kivitel és megbízás tárgyában dönt, a munkálatokat ellenőrzi s majdan az ünnepélyes leleplezést is rendezi. Ugyancsak a bizottság vezeti egyelőre még tovább a gyűjtést, az új egyetemen létesítendő Schmid Hugó dr.-féle alapítvány javára és majdan annak konkrétulásáról beszámol.

A kilenc tagú bizottság névsora a következő: Albrecht János, Batka János, dr. Bogsch Géza, dr. Dobrovits Mátyás, dr. Hauer Ernő, dr. Limbacher Rezső, dr. Mergl Ödön, dr. Pantocsek és dr. Schwarcz Andor urak.

*

*

*

Dr. Dobrovits Mátyás elnök reflektálva az imént elhangzott beszámolóra, az eddig oly szép eredménnyel lefolyt gyűjtésből arra következtet, hogy az összeg felével egy minden művész becsvágyát kielégítő, szép emlékművet lehetne alkotni, mely úgy az elhunyt emlékéhez, mint a jóságos adakozók jogos kívánságaihoz méltó lenne. A háromtagú bizottság is különben ily gondolatoktól eltelve lehetett, midőn nagy felelőssége tudatában a feladatot a továbbiakra nézve egymaga nem akarta vállalni és teljesen helyesen a felelősséget egy nagyobb kilenctagú bizottsággal kívánja megosztani, egyúttal erre termett szakértőket vesz maga mellé, hogy a teljes művészi sikert már előre is lehetőleg biztosítsa. Elnök a maga részéről csak azt a javaslatot akarja megtenni, hogy városunk fiát, Murmann művészt, a ki újabban kivált müncheni sikerei révén oly előnyösen lett közismertté, is pótlólag hívjuk fel a pályázatban való részvételre. (Elfogadtatik).

Elnök kéri már most a tagokat, hogy szóljanak hozzá a tárgyhoz a javaslatok keretében, nevezetesen ahhoz, hogy

1. elfogadjá-e az orvosi szakosztály a kilenctagú bizottság kiküldését és a javasolt urakat?

2. mennyire terjedjen a kilences bizottság hatalma és működési köre?

Dr. Fischer Jakab kórházi főorvos oly bizalommal viselkedik a javasolt kilenctagú bizottsággal szemben, hogy kéri azt teljhatalommal felruházni. A befolyt összeg fele részben a siremlék költségeinek fedezésére, fele részben pedig a dr. Schmid Hugó-féle alapítvány felállítására fordíttassék. Dr. Pantocsek József, kórházi igazgató hálásan megköszöni dr. Fischer Jakab indítványát, mely az ügyet a megoldás felé viszi. A maga részéről csak arra kér határozatot, hogy a megalkotandó emlékszobor 1913. évi április hó 1-ére feltétlenül teljesen készen, leleplezésre alkalmas állapotban rendeltetési helyén álljon. Az alapítvány kérdésének megoldása aztán már nehézségekbe nem ütközhetik.

Dr. Velits Dezső kir. tanácsos, szintén teljhatalommal kívánja felruházni a kilenctagú emlékbizottságot, az alapítvány kérdését azonban az orvosegyesületre óhajtáná bízni.

Dr. Pantocsek József másodszer felszólalván, azt a kérdést veti fel, hogy tekintettel a nagyobb számban beérkezett, értékes tervezetekre, nem lehetne-e a siremléken kívül az elhunytnak művészi kivitelű mellszobrát is elkészíttetni és az állami kórház sebészeti osztályának előcsarnokában felállítani elhunyt mesterének emlékére.

Dr. Hauer Ernő, mint a hármass bizottság pénztárosa dr. Pantocsek igazgató véleményéhez hozzá nem járulhat, mivel a gyűjtés céljaira kibocsátott iven teljes világosan, félreérthetetlenül ki van mondva, hogy a gyűjtés részben a siremlék felállítási költségeinek, részben egy egyetemi alapítvány teremtése céljából lett kezdeményezve és ennek a jegyében is folyt le eddig.

Dr. Fischer Jakab első felszólalását csak azzal kívánja módosítani, hogy az emlékmű költségeinek fedezésére ne az eddig befolyt összeg fele, hanem szükség esetén a lezárt, teljes gyűjtési összeg fele fordítható legyen.

Dr. Hauer Ernő a következő pénztári jelentéssel óhajtja dr. Schwarcz Andor jegyzői jelentését kiegészíteni: a gyűjtött összeg és annak elhelyezése a következő:

A kiküldött 313 gyűjtőív közül eddigelé visszaérkezett 86, vissza nem érkezett 227 iv.

A gyűjtés eredményeként tényleg máig befolyt K 7154:54

Báró Kuffner által aláírt és azonnal folyosítható összeg K 2000—

úgy hogy tényleg rendelkezésünkre áll K 9154:54

A még künnlevő gyűjtőívek, valamint az esetleg még várható adakozásokkal együtt reményelhetőleg K 10000-t

fogunk elérhetni. Az eddig beérkezett pénzösszeg a pozsonyi leszámítoló-banknál van 4°/_o kamatra betéve.

Nagyobb összegekkel járultak a gyűjtéshez:

báró Kuffner	2000 K
m. sebésztársaság	719
néh. gróf Pálffy János hagyatéka	500
pozsonyi I. takarékpénztár	200
Signora Armandola gyűjtése	830
dr. Pantocsek igazgató gyűjtése	621

Ezek után a pénztáros arra nézve kér döntést, hogy a befolyt összeget mikép nyugtázza a nagy közönséggel szemben? Dr. Velits Dezső azt indítványozza, hogy sorozatos közleményekben a helybeli lapokban gyűjtőívek szerint elrendezve jelenjenek meg az adakozók nevei és az adományok összegei.

Elnök a diskuszió végével a következő határozatokat mondja ki:

1. A kilences bizottság teljhatalommal ruháztatik fel a sir-
emlék tervezete kiválasztását, kivitelét és annak ünnepélyes
leleplezését illetőleg. Költség: a gyűjtés lezárásáig befolyt pénz-
összeg fele lehet. Az ünnepélyes leleplezés feltétlenül 1913.
április hó 1-én legyen.

2. A gyűjtés a leleplezés napjáig folyik, ekkor a disz-
ülésben az orvosi egyesület határozza meg a teendő alapítvány
módozatait. Az emlékszobor költségeire a végleges összegnek
csak fele fordítható.

3. A gyűjtés eredménye dr. Velits tanár indítványa szerinti
módon a helybeli lapokban közzéteendő.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Negyedik ülés 1912. december hó 27-én.

Tárgy: 1. dr. Pávai Vajna Gábor 30-éves jubileumának
ünneplése pozsonyi működése alkalmából.

2. Állásfoglalás az orvosi honoráriumok felemelése ügyében.

Elnök: dr. Dobrovits Mátyás. Jegyző dr. Hardt-
muth Károly.

1. Dr. Dobrovits Mátyás elnök előadja, hogy a mai ülés
tárgya dr. Pávai Vajna Gábor kir. tanácsos és hórházi főorvos
ünneplése azon alkalomból, hogy mélyen tisztelt, kedves tag-
társunk 30 év előtt Pozsonyban megtelepedvén, itteni műkö-
dését megkezdette. Ez alkalomból a mai emlékezetes napon
szíve egész melegével a kartársakkal egyetemben üdvözlí e
kimagasló férfit. Az igaz ragaszkodás és mely szeretet, nem-
különb az érzelmi kapcsolatok egész sokasága fűz bennünket,
valamennyiünket dr. Pávai Vajna Gábor nagyrabecsült, kedves
személyéhez. Majd áttér a történeti vonatkozások során arra,
hogy az ünnepelt 30 év előtt elhagyta a budapesti belklinikában

akkoriban viselt I. tanársegédi állomást, megvált hirneves főnökétől Korányi Frigyes egyetemi tanártól, budapesti előkelő magánpraxisától, hogy Pozsonyban az állami kórházban a megüresedett belgyógyászati főorvosi állást elfoglalja. Lehetetlen nem kutatnunk okát annak, mért hagyta el az ünnepektől nagy jövővel kecsegtető egyetemi pályáját.

Nem nehéz megtalálnunk ezen elhatározás indokát: a magyar tudományt akarta átplántálni ezen idegen nyelvű város lakosságába, melyről már akkor erősen meggyőződött, hogy van nevezetes tudományos multja, csak meg kell kötni a kapcsolatot közte és a budapesti magyar tudományos egyetem között és fel venni a harcot a teljes fényében ragyogó, híres bécsi egyetemmel és a várost annak varázsa alól felmenteni. Pávai Vajna Gábor tehát teljes céltudatosan járt el, átlátván és átérzvé az, hogy mily óriási feladat várakozik reá. A budapesti egyetem egyenjogúsítását tűzte ki zászlójára és kitartással, legnagyobb buzgósággal élt, működött és küzdött ezen cél, ezen magasztos idea szolgálatában. Mi, vele egykoruak, legjobban tudjuk, hogy mennyire megtudta hódítani a nagy közönséget az új eszme részére. Az orvosi egyesületben az ő indítványára és kezdeményezésére lett a hazai nyelv az előadások és diskusiók egyedül hivatalos nyelve. Barts József igazgatóval karöltve nagy erőfeszítéssel, kitartással és tántorithatatlan reménnyel eltelve buzgólkodott ezen a téren. Kitűnő írói tolla révén, csakhamar megszerezte a sajtót a maga részére, elhagyván azon régi és teljesen tarthatatlan axiómát, hogy orvosi témákról csak orvosi szaklapokban lehet értekezni, mert hisz a közönségnek teljes joga van minden újabb vívmányról, felfedezésről gyorsan és megérthető formában tudomást szerezni és ezzel oly elvnek volt az úttörője, mely azóta a tudományos világ legnagyobbjai előtt is polgárjogot, teljes szankciót nyert.

Dr Pávai Vajna oly időben kezdett orvosi kérdésekkel szakszerűen foglalkozni és irodalmilag működni, midőn magyar orvosi irodalom még alig is volt. Orvosi munkáinak száma rendkívül nagy, miként az a felolvasott hosszú és tartalmas tárgysorozatból is azonnal kiviláglik. A belgyógyászatnak csaknem összes kérdéseiből tevékenyen kivette a maga részét, szintűgy egyleti tevékenysége is mélyreható és terjedelmes volt.

Az orvosi tömeges felfedezések ismertetésében is ő volt egyik hathatós irányítója az egyleti életnek. Ily korszakot alkotó, termékeny és vezető munkásság által az ünnepektől valóban mindnyájunk őszinte háláját és meleg elismerését érdemelte ki, miért is elnök következő indítványt tesz:

„Mondja ki az orvosi egyesület határozatilag, hogy dr. Pávai Vajna Gábort a mai ünnepélyes alkalomból szívének egész melegével üdvözli, elismerését, ragaszkodását és háláját fejezi ki hervadhatatlan érdemeiért és kéri Ő Nagyságát, hogy továbbra is támogasson bennünket egyleti, tudományos működésünkben. Ezen harmincéves fényes működés érdemei pedig tündöklő formában orvosi évkönyvünk lapjain jegyzőkönyvi köszönet alakjában örökíttessenek meg.“ — (Általános eljenzés.)

Dr. Pávai Vajna Gábor elnök úrnak imént elhangzott, gyönyörű, elismerő beszédére válaszolva következőket mondja:

„Megvallja, hogy valósággal meg van hatva a hálának ily kedves és impozáns módon való megnyilatkozása által, annál is inkább, mert sejtelve sem volt, hogy a mai nap ily kedves, felejthetetlen emlékekkel fog reá vonatkozólag lezáródni. A villanyosság és gőz századában, úgy gondolta legalább eddig, gyorsan felejtene az emberek és ıme most látja csak, hogy a valódi érdem előtt nem marad el az elismerés. A kartársak e meleg elismerésében látja munkálkodásának legszebb, legbecsesebb elismerését. Jól tudja és beismeri, hogy ő annak idején mint idegen elem idegen talajba került, de ennek dacára sikerült az átültetés. Sok küzdelem után a jég megtört és megtámadtatás ellen a rendtársak szeretete és jóleső ragaszkodása az egyesület körében oly sáncot teremtett, melyen az ellenséges hullámok megtörttek. Úgy véli, hogy hűségesen kitartott azon eszmék szolgálatában, melyeket harminc év előtt magának vallott, látja, hogy nem hiába működött, mert már joggal mondhatja: „Bocsásd el Uram a Te szolgádat, mert eleget fáradtam, eleget tettem.“ Több elismerése az embernek nem igen lehet, mintha az ellensége is azt mondja: igaz nem vagyunk egy véleményen, nem is egy pártban, de a mit tett, azt derekasán tette.

Nagy hálára van lekötelve kivált dr. Dobrovits barátjának, kinek a mai ünnepély rendezését köszönheti, de hálás

az egyesület minden tagjának, miért is további szeretetüket kérve csekély érdemei elismerésül tovább is az egyesület tagja óhajt lenni.“

Dr. Pávai Vájna köszönetet mond a megjelent katona orvos uraknak is azon szíves megjelenésükért, mellyel hozzájárultak az ünnepély fényének emeléséhez és hálával köszöni meg a fennálló jó viszonyt.

2. Dr. Pávai a tárgysorozat másik pontjában felolvassa erre vonatkozó indokolt javaslatát.

Dr. Pantocsek igazgató véleménye szerint a fizetésemelés ügye nem ide, hanem a szövetség körébe tartozik.

Dr. Fischer Jakab szerint az orvosi egyesület rendtartása megengedi, hogy az ügy itt tárgyalassék.

Dr. Tauscher Béla figyelmezteti az orvosegyesületet, hogy minden néven nevezendő új taxa a bíróság előtt érvénynyel nem bír.

Dr. Dobrovits a közhangulat folytán az ügyet az Orvosszövetséghez csatolja mielőbbi tárgyalás végett.

Ülés után társas vacsora.

A természettudományi szakosztálynak ülése 1912-ben.

Első ülés 1912. október 14-én.

Dr Pantocsek József elnök szívélyes szavakkal üdvözi a szép számban megjelent tagokat s felkéri dr. Kováts Lajos titkárt, jelentésének megtevésére, minek felszólított eleget is tesz s referál a fölmerült egyesületi ügyekről.

Majd megalakul a természettudományi szakosztály, melynek elnöke Polikeit Károly, a tagok üdvözlése s a gyűlés megnyitása után a napirend értelmében felkéri dr. Pantocsek József, m. kir. áll. kórházi igazgatót, jelzett előadásának megtartására „A Fertő tó Bacillaria életéről. Botanikai irodalom bemutatása” címen. Az előadásnak rövid tartalma és menete az alábbiakban jelezhető. Mindenek előtt alapos irodalmi ismertetést nyújt ez egysejtű lényekről, főleg hazai vonatkozásaiban.

E mikroorganizmusok kovapáncéljainak elragadó szépségű rajzai tudósokat, műkedvelőket egyaránt serkentettek tanulmányozásra. Irodalmunknak e kérdésben való hézagossága, sőt elmaradottsága buzdította előadót, hogy hazánk legsajátosabb tavának, a Fertőnek kovamoszataival tüzetesebben foglalkozzék, s 16 éves észleléseit leírva, természettudományi évkönyvünkben publikálja.

Munkájában csakis az általa vizsgált fajok leírására szorítkozik az egyedek rajzainak közlésével. A tőle megállapított fajok száma 144. Ezek közül a Carnegia új nem és a Nitzschia Oestrupii új faj különösen kiemelendő.

A művében felsorolt fajok csakis elegyes vízben élő kovamoszatok, amelyek arról tanuskodnak, hogy ezen sajátos vizi medence a pontusi vagy sarmat tenger maradványa. Majd említést tesz más elegyes vizi medencék kovamoszatairól, amelyek a Fertőéhez hasonlóak. Ismerteti a Fertő földrajzi fek-

vését, vizállását, mélységi viszonyait, partalakulatait, a viz és talaj vegyi alkatrészeit. A talaj alkatrészei közül különösen két só szerepel jelentékeny mennyiségben. 100 súlyrészben 79 súlyrésszel a glaubersó, s 14 súlyrésszel a konyhasó.

A Fertő vizének és talajának egyaránt magas sótartalma florisztikai és gazdasági szempontból is felette fontos. Ezért a Fertőpart halofita vagy sóstalajú növényzete Közép-Európa leggazdagabbika. A halofita virágos növények közül e vidéken 64 fajt gyűjtöttek.

Az 1856. év mutatott legerősebb bizonyítékot e tó roppant sótartalmáról, amikor is napról-napra várták a Fertő teljes kiszáradását. A tó kiszáradt talaját ameddig csak a szem el látott, akkor a sókivirágzások oly mennyiségben borították, hogy az egész vidék hóborította tájképhez hasonlított és a csalódást még fokozták az ember lába alatt ropogó sórétegek és a tócsák felszínén jégtablák gyanánt úszó sótablák.

Ez irodalmi és tapasztalati tény mutatja, hogy a tó feneke, meg a tó körüli terület, ha arról a vizet elvezetik is, sohasem lesz hasznavehető terület a mezőgazdaságra nézve, mert az csak halofita, szikes sivatag lenne akkor is.

Előadó véleménye szerint a tó magától sohasem fog kiszáradni, mesterséges kiszáritását is lehetetlenségnek tartja, mert a tavat fenék alatti vizek táplálják. Lecsapolásának végrehajtásánál nagy akadályul áll az a tény, hogy a tó medre mélyebben fekszik a Duna medrénél. Hangsúlyozza, hogy hagyják abba a tó költséges lecsapolása kérdését, mint a gazdaságra nézve felette káros kísérletet, mint a mely a tó körüli mező-, kert-, szőlőgazdaságra nézve is katasztrofális befolyással lenne, mert a tó kiszáradásával a csapadékok redukálódását vonná maga után.

Törvényhozás minősítse — ha kell — e vízterületet védőterületnek. Szolgáljon továbbra is e tó az eredeti mocsári életnek, védjük a tudomány érdekében s ne engedjük, hogy a Fertő páratlan eredeti jellegét — annak kiszáritásával — sivár, boldogtalan, szegénytelen szegény, szikes sivatag váltsa fel.

Munkájával nemcsak a Fertő bacillaria életét akarja a tudományos világgal megismertetni, hanem az e fajta kutatást a jövő nemzedék részére biztosítani.

1912. évi október hó 14-éről.

51

Ha ténnyé válnék is a Fertő tó eltünése, az abban uralkodó bacillaria életet az előadótól készített eredeti preparátumok és azokról készült pontos feljegyzései biztosítják.

Előadását művészi kivitelű 199 göröcsövi rajzu táblával is kíséri, s számos preparátummal, melyet a hallgatóság a felállított mikroszkópokkal megtekinthetett.

Végzetül előadó még néhány florisztikai munkát mutat be a tagoknak.

Elnök végül a hallgatóság lelkes ovációjával megköszöni a mindvégig osztatlan figyelemben részesített értékes előadást s ezzel az értekezletet befejezi.

Herczegh Kamilla,
jegyző.

Népszerű előadások a természetrajz köréből munkások részére.

Langer Sándor muzeumi segédőr és sorok írója a »Pozsony Orvos- és Természettudományi Egyesület« választmányától megbízatást nyertek arra, hogy az egyesület helyiségében munkásoknak előadásokat tartsanak a természettudományok köréből. Előttünk az a cél lebegett, hogy a munkások körében dilettáns természetbúvárokat neveljünk, azaz olyan természetbarátokat, kik szabad idejükben valamely természetrajzi szakmával pl. növénytantal, növénygyűjtéssel, rovar- vagy madártanttal, avagy egyéb szakmákkal foglalkoznak. Az előadások iránt élénk érdeklődés mutatkozott s helyiségünk : hallgatósággal zsúfolásig megtelt. Az első sorozatos előadás Langer Sándor a vízcsepp élőlényeiről tartotta. Az előadó több estélyen át világosan és érdekesen magyarázt az egyesjtű édesvízi állatok és növények élettánát, melyeket vetített képek segítségével varázsolt a hallgatóság elé. Az előadás után a hallgatók görcsövekben figyelhatték meg ezen egyesjtű lények testalkatát és mozgását. Közbejött akadályok miatt az előadások folytatását tavaszról a nyár végére halasztottuk. Ekkor sorok írója nem az egyesület helyiségében, hanem : Vár-úton, a városi tanonciskola ideiglenes, de nagy termeiben folytatta ezen népszerű előadások rendezését. Az első négy előadást sorok írója tartotta és pedig hármat az ehető és mérges gombákról számos friss gomba, továbbá gomba modellek és szép falitáblák bemutatásával. Az előadás után : „Kaiserliche Gesundheitsamt“ (Berlin) által kiadott érdekes „Pilzmerkblatt“ című füzeteket osztotta ki.

A többi előadások következő természettudományi és egészségügyi kérdésekre vonatkoztak:

sorok írója: az emberi testről és annak működéséről,
számos bonctani kép és egy emberi test modelljének
bemutatásával;

Fischer Jakab dr.: az iszákosság következményeiről;

sorok írója: a madarak életéről és a madárvédelemről, vetített
képek bemutatásával;

Krammer József igazgató: az állatok testalkata és az életviszo-
nyok közötti összefüggésről, a Schmeil-féle érdekes ter-
mészetrajzi falitáblák bemutatásával;

Apafi Ferenc: az erdő életéről;

Seidl Sándor tanár: az életért való küzdelemről, számos kép
és kitömött állat bemutatásával;

Langer Sándor: az égési jelenségek a természet háztartásában,
kísérletek bemutatásával;

Göndör Károly igazgató: a gyermek és az alkohol;

Reisenauer János: az ember és a természet;

Kowarik Mihály: a növényzet, állatok és madarak élete télen;

Reisenauer János: a csillagos égről;

Apafi Ferencz: az erdő télen, *Limbacher Rezső dr.* orvos-
nak gyönyörű művészies felvételeinek bemutatásával;

Reisenauer János: a napról, bolygókról, vetített képek bemuta-
tásával;

Reisenauer János: a holdról, bolygókról és a tejútról, *Polikeit*
Károly igazgató érdekes csillagászati felvételeinek bemu-
tatásával;

Reisenauer János: a föld történetéről, vetített képek bemuta-
tásával.

sorok írója: vándorlások erdőn, mezőn, *Limbacher Rezső dr.*
orvosnak művészies színes felvételeinek bemutatásával;

Reisenauer János: a villamosságról, kísérletek bemutatásával;

Reisenauer János: az ősember élete, vetített képek bemuta-
tásával;

Reisenauer János: élet és halál a természetben;

Seidl Sándor: az együttélés az állat és növényvilágban;

Apafi Ferencz: az erdő tavasszal;

Seidl Sándor: érdekes biológiai jelenségekről;

Seidl Sándor: a tavaszi virágokról, számos kép és élő növény
bemutatásával.

Az előadásokat körülbelül 5—6000 ember látogatta; az előadási termet a városi tanács és a városi iparos tanonciskola bizottság, a vetítő gépet Klatt Virgil főreáliskolai tanár úr bocsátotta rendelkezésünkre. A képek nagy részét Krammer József igazgató úrnak köszönhetjük.

Az eddigi szép eredmények arra engednek következtetni, hogy ily népszerű előadások rendezésével a természet iránti érdeklődést a legszélesebb néprétegekben terjeszthetjük.

Mély hálával tartozunk mindazoknak, kik az előadás rendezését elősegítették, különösen Pozsony sz. kir. város tanácsának, Brolly Tivadar kir. tanácsos polgármester úrnak, mint a városi iparos tanonciskola bizottság elnökének, Klatt Virgil tanár úrnak, Krammer József igazgató úrnak és az előadó uraknak.

Dr. Kováts Lajos.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Verhandlungen des Vereines für Naturkunde zu Presburg](#)

Jahr/Year: 1913

Band/Volume: [NF_23](#)

Autor(en)/Author(s): Anonymus

Artikel/Article: [Sitzungsberichte 38-54](#)